

es saia

D'ALGAIDA

nº 52

abril de 1.985

preu: 80 ptes.

En Joan Balaguer ens ha proporcionat aquesta fotografia d'un grup escolar amb la identificació de la majoria dels seus components:

- 1ª Fila: Guilem de Cal Dimoni †, Sebastià Servera, Pere Rapinya †, Miquel de Son Garbí, Pere Font, Miquel Reus †, Tomeu Garina †, Miquel Masset, Toni de Son Endiot.
- 2ª Fila: Es mestre Bujarró (Nicolau) †, Llorenç Batle, Biel de s'Aigo Dolça, Miquel Servera, Miquel Torres, Sebastià de Sa Torreta †, Biel Gi, Pere de sa Botiga, Mateu Campet, es mestre Melià
- 3ª Fila: Bernat Muro, Bernat Verger †, Andreu Pistola †, no identificat, Rego, Rego, Toni Ramona, no identificat, es mestre D. Bartomeu, Sion de sa Torre, Miquel Bibiloni, Miquel Peixet.
- 4ª Fila: Rego, Nadal Ventura, Miquel Munaret, Toni Ponset, Miquel Pastor, Tomeu Munar, Jordi Pixedist no identificat, Andreu Pixeris, Pere Marió, Nadal Sis.
- 5ª Fila: Toni Peret, Toni Roselló, Pep Masset, Joan Rapinya, no identificat, Guillem des Cassino, Biel Llaneras, no identificat, Jaume Massoles.

EDITORIAL

"El dèbil, com el vell, és un producte de la civilització". Aquesta afirmació la trobam al llibre "L'home" de Jean Rostand i crec que tots hi estarem d'acord. Està clar que quan deim que són un producte de la civilització no volem dir que aquesta els fabriqui com fabrica sabates, televisors, cotxes o computadores. Significa que els avanços en el camp de la medicina, la higiene, etc. fan que les possibilitats de perllongar la vida de persones amb deficiències fisiològiques per culpa de l'edat, de malalties o del que sigui són considerables, molt superiors a les que teníem fa cinquanta o cent anys. La nostra societat compta amb un elevat percentatge de vells, minusvàlids i disminuïts.

Això evidentment crea uns problemes i unes obligacions envers d'aquestes persones que precisen d'unes ajudes que no necessiten els qui es troben en plenitud de forces i de salut. Les necessitats varien d'un cas a un altre segons quina sigui la respectiva situació familiar, econòmica i anímica; però pocs es poden valdre per ells mateixos i dur una vida independent i autònoma. I els organismes públics estan obligats a resoldre les dificultats i mancances d'aquestes persones.

La creació de residències per a vells obeeix a aquesta realitat. Ja comencen a ser nombrosos els pobles que ofereixen aquest servei als qui el necessiten. A Algaida fa uns quants d'anys que es feren les primeres gestions i es donaren les primeres passes en aquest sentit. No podem relacionar les gestions que a hores d'ara s'han fet ni podem explicar com està l'assumpte, entre altres motius perquè no ho sabem. Ja hem dit més d'una vegada que l'Ajuntament actual no es distingeix per la seva abundància d'informació; ho hem dit, però, com que no ens escolten, ho tornam a repetir. Aparentment, els avanços que s'han fet són pobres, però no descartam la possibilitat d'estar equivocats. I que consti que voldríem estar-hi.

Ara bé, lo que no es pot fer és jugar amb la il·lusió i les esperances dels nostres padrins. Els nostres representants municipals han donat per tancat el negoci unes quantes vegades. Segons ells, els contractes estaven pràcticament firmats. Aleshores, a què vénen aquestes dilacions? Per què es presenta com imminent el començament de l'obra si els fets desmenteixen les afirmacions? El tema és prou important com per a tractar-lo amb més serietat.

Si analitzam el pressupost aprovat per la majoria municipal, dóna la impressió que la partida consignada no permet abrigar massa esperances de cara al que es pugui fer enguany. Tots sabem lo que pot donar de si un milió de pessetes.

És clar que també hi ha una altra possibilitat: que interressi a la majoria municipal allargar l'assumpte i intentar fer qualche cosa espectacular i sonada l'any qui ve, ja més a prop de les eleccions. En aquest cas tot es convertiria en una grollera i esqueixada maniobra electoralista. No és gens seriós, però, reflexionant-hi una mica, no sembla una hipòtesi tan descabellada.

CRÒNIQUES MUNICIPALS

A finals del mes de febrer l'Ajuntament decidí sol·licitar al Consell Insular de Mallorca la inclusió en el Pla d'Obres i Serveis de l'any 1985 una subvenció del 100% per a la realització de les següents obres, en l'ordre de preferència indicat:

1.- Asfaltat del camí de Sa Caiassa	(pressupost: 5.038.173 pts)
2.- Enllumenat públic de Pina	(pressupost: 3.297.931 pts)
3.- Enllumenat públic de Randa	(pressupost: 1.394.671 pts)
4.- Asfaltat del camí de la Pau	(pressupost: 3.882.802 pts)
5.- Asfaltat del camí de Ca N'Arnau	(pressupost: 1.054.354 pts)

Com es pot observar la majoria municipal ha elaborat una relació d'obres falta d'imaginació i de previsió de futur. S'ha recorregut al tòpic fàcil de l'asfaltat de camins de fora vila, sense intentar resoldre problemes prioritaris com el subministre d'aigua o la construcció d'aules a les escoles per a una futura implantació del pre-escolar. Sorpren també que considerin més important l'asfaltat d'un camí que l'enllumenat públic de Pina i de Randa; nosaltres proposàrem un canvi alternatiu en aquest sentit a fi d'estalviar que els habitants d'aquells nuclis de població es puguin considerar injustament tractats, però la nostra proposta no va ser acceptada: un regidor de la majoria municipal posà molt d'interès per mantenir l'asfaltat del camí de Sa Caiassa en primer lloc.

.....

En la sessió plenària de dia 7 de març, s'acordà:

1.- La creació del Patronat Municipal d'Esports per regular les activitats de l'esport escolar i aficionat en el nostre poble.

2.- El compromís de dotar el Patronat d'un patrimoni propi, que pot ésser només econòmic, abans de l'anomenament dels seus components.

3.- L'aprovació dels Estatuts que han de regir el funcionament del Patronat. Aquests estableixen que l'òrgan màxim de govern en sigui una Junta Gestora, que s'ha de reunir com a mínim una vegada cada trimestre, i que estarà formada pels següents membres: el batle; el regidor d'Esports; quatre vocals designats per l'Ajuntament; dos representants de ses escoles; un representant de l'Associació de Pares; un representant de l'Associació de Veïnats; un representant de cada esport federat i un metge del poble, si és possible diplomat en Medicina esportiva.

Amb els dos punts primers nosaltres hi estàrem d'acord, perquè la constitució del Patronat pot suposar un augment de la participació, a través dels representants de les entitats, dels habitants del nostre poble en la gestió de les activitats esportives, i això indubtablement pot ésser positiu. Però el que resulta del tot inacceptable és que la designació dels quatre representants de l'Ajuntament en la Junta Gestora correspongui a la majoria municipal, sense que cap d'ells no pugui ésser triat per l'oposició. Aquesta gent que ara ens governa vol que quedin sense representació en un òrgan municipal totes aquelles persones que votaren els grups (PSM, Independents de Pina) que ara formen l'oposició. És un fet greuíssim que constitueix un vertader atemptat contra el més elemental dret democràtic: el dret de la representació. Dissortadament, la majoria municipal pretén governar l'Ajuntament com si encara estàssim en temps del General Franco.

calaix de sastre

UNA CONVERSA AMB UN PACIFISTA ACTIU

L'obra pictòrica d'En Francisco Fuentes és coneguda per molts d'algaïdins i algaïdines, ja que durant les passades Festes de Sant Honorat poguérem contemplar els seus quadres en el local de l'Obra Cultural. Cosa que, per cert, em fa notar En Francisco, no va fer el màxim responsable dels temes culturals del nostre Ajuntament, el qual no visità l'exposició. Que no ho entén, diu En Francisco, tot sorprès. I jo que sí, que ho entenc. Però ho deixam córrer; ens hem reunit per parlar d'altres històries.

Que és una persona amb una gran inquietud, em referesc a En Francisco, per la realitat social que ens enrevolta, ho demostren ben clarament les seves pintures. De tota la problemàtica general el preocupa sobretot, diu, l'absurd de la guerra, els perills de la política de blocs militars, la creixent cursa d'armaments. És un pacifista. I a més, un pacifista actiu. La prova és que s'ha fet objector de consciència. Què és l'objecció de consciència? Ell mateix ens ho explica.

"És la negativa públicament manifestada a realitzar el servei militar, en base a una crítica global del model de societat i, sobretot, a la denúncia, al rebuig i a la no-cooperació amb el sistema militar, per motivacions religioses, ètico-filosòfiques o polítiques. Les primeres persones que s'acolliren a l'objecció de consciència varen esser dos testimonis de Jehovà, allà pels anys 50, però fou en 1971 quan començà un moviment de lluita pel reconeixement del dret a poder substituir el servei militar per un servei civil, dret que no va esser reconegut fins dos anys després de la mort de Franco. Tots els que ens hem declarat objectors a partir de 1977 ens trobam en situació d'incorporació a files aplançada. I ara pareix que ja està confeccionada la llei que regularà el dret de què parlam".

"Que com és aquesta llei? Demostra que l'actual govern, suposadament d'esquerres, no té cap a l'objecció de consciència una actitud diferent de la que tenia la UCD. Nosaltres, els objectors, la consideram més aviat una llei repressora que no reguladora. Perquè estableix la formació d'un tribunal que serà el que determini qui té dret a acollir-se a l'objecció i qui no. Perquè no recull la possibilitat de declarar-se objector una vegada que has començat la prestació del servei militar. Perquè castiga durament l'exercici del dret a l'objecció quan imposa una duració de 18 a 24 mesos del servei civil, superior a la durada del servei militar. La nostra llei alternativa elimina aquestes traves i també proposa que puguem realitzar el servei civil en el nostre lloc de residència, del qual coneixem la problemàtica social, cultural i econòmica, i per tant és allà on podem ser més útils amb el nostre servei civil. Com que consideram que la llei del govern és anticonstitucional hem recorregut al Defensor del Poble, qui sol·licitarà la revisió de la llei".

"No, no, amb això no ens donarem per satisfets. La nostra lluita va més enllà, volem donar una alternativa global a l'actual sistema de defensa armada, proposant la seva substitució per un sistema de defensa no-violenta, assumida per tot el poble, i fonamentalment basada en el boicot i la no-cooperació amb l'hipotètic agressor".

"Que això és un plantejament utòpic? De cap manera. La Història recull casos exemplars d'aquesta estratègia. El moviment pacifista d'alliberació nacional a la Índia, organitzat per Gandhi... Durant la Segona Guerra Mundial, allà on el nazisme assassinà manco jueus fou en els Països Nòrdics, gràcies a la desobediència de les ordres nazis per part de la població civil... El mateix exemple de Luther King en les seves lluites contra el racisme..."

"I de totes formes, en el pitjor dels casos, cert és que la defensa popular no-violenta pot fracassar; per estar mal preparada, o simplement per falta de solidaritat. Però és que la defensa armada sempre va malament. Sempre. No tan sols pels milers de víctimes que provoca en cas de conflicte, sinó també pels recursos econòmics que s'hi han de destinar, quan es podrien dedicar a temes socialment prioritàris -educació, cultura, sanitat-, i pels traumes que aquesta defensa armada causa en el conjunt de la societat".

No sé si les idees d'En Francisco convenceran qualcú. El meu escepticisme contrasta amb la seva seguretat. Que el futur resolgui al seu favor aquest dilema, desig.

En Calaix desastre

El passat dia 19 de març es va celebrar una manifestació a Lluçmajor per protestar de la instal·lació d'una base militar a S'Aguila, en la qual hi participaren unes cinc-centes persones.

Benvolguts companys:

Per la present vos comunic la meva dimissió com a Director d'aquesta revista, càrrec que he ocupat juntament amb el meu company en Delfí. El motiu de la meva dimissió és deu a la manca de temps que m'impedeix dedicar-me com cal a les tasques que comporta l'esmentat càrrec, de manera que tot el pes cau damunt en Delfí. Per tant, malgrat que sempre segueixi obert a qualsevol tipus de col·laboració, pens que lo més just és deixar pas a persones que puguin aportar una dedicació més intensa a les feines inherents a la direcció.

Aprofitant aquestes retxes vull donar les gràcies a tots aquells, que amb el seu esforç han fet possible el naixement i continuïtat de la nostra revista i molt especialment als lectors per l'acollida i suport que mitjançant les vostres subscripcions l'hi heu donat.

Xesc Mora

Comprenem les raons que en Xesc ens dóna per la seva dimissió com a director i l'agafam de la paraula en el sentit de seguir comptant amb ell com a col·laborador d'ES SAIG. Simplement canviem el seu nom de lloc dins el quadre de col·laboradors.

A VEURE MÓN!!!

- Apriétense los cinturones y no fumen ...

I la gran màquina accelerà i ben prest els molins i possessions de Sant Joan paresquen de Betlem!

Per a molts, i s'els hi notava en l'expressió insegura i la postura engalavernada, era el baptisme d'aire. Tots ens havíem col·locat devora les finestres per observar els retalls de la costa, la Dragonera, els grans cúmulonimbus, la gelada de Barcelona, les grans concentracions industrials, ...

I l'experiència del Metro fins a Sants i l'embull de línees i estacions fins a La Barceloneta!

Havia començat el Viatge d'Estudis...

Un Viatge d'Estudis no hauria d'ésser ni simple passejada, ni l'excursió dels qui tenen doblers gastadors ni una sortida familiar.

és una activitat **ESCOLAR**, en temps escolar i amb uns objectius educatius

*** Conèixer un món diferent a Mallorca.

*** Veure coses que nosaltres no tenim (grans museus, zoos, rius, la neu, concentracions urbanes, altres climes), viatjant en diferents mitjans de transport.

*** Aprendre a fer-se uns plantejaments econòmics per poder aconseguir l'autofinanciació.

*** Aprendre a administrar-se temps i doblers durant el Viatge.

*** Practicar la vida en societat, coneixent altres gentes, observant modes de viure i respectant els altres (puntualitat, silenci als hotels, ...)

*** El Viatge d'Estudis no és un premi pels bons al·lots o l·lests (molts d'infants no en tenen culpa de la seva intel·ligència i rendiment i serien novament marginats pels resultats escolars ...)

Creim que aquests i molts més objectius hem aconseguit : Hi ha anat la majoria d'alumnes de Vuitè, ha sortit molt barat, hem compartit amb els alumnes de Setè i Vuitè de Lloret, hem viscut grans experiències i hem tornat sense denous.

Hi ha hagut de tot :

- * La gran exposició damunt l'origen de l'home.
- * Veure una gran galera i pujar a la Nau "Santa Maria".
- * La màgia i el misteri del Museu de Cera.
- * La millor exposició mundial d'holografies (fotografies de raigs LASER) i l'instructiu Museu de la Ciència i Planetari de "La Caixa".
- * El Poble Espanyol i Parc d'Atraccions de Montjuïc.
- * El Zoo, amb l'inevitable "Floc de Neu", la gran Orca i la contemplació de grans i petits reptils i aus nocturnes.

I acabàrem d'encofitar l'estada a Barcelona amb les anades i vengudes en Metro, passeig per les cosmopolites Rambles, sopar a un restaurant xinès i les conseqüents grapades menjant amb els "palillos", i dues bones pel·lícules: Ciència ficció a "Terminator" i la cruesa de la guerra a Campuchea amb la premiada "Los gritos del silencio".

Ens va impressionar França, veïna amiga/enemiga, els centenars de Kms. de vinya (que ens fa comprendre les dificultats del Mercat Comú), la diferència de Ciutats, els Castellets dels Reis de Mallorca a Perpignan, la netedat dels carrers, l'alt nivell de vida, els canals i les excluses i la impressionant "Cité" medieval de Carcassonne on tenguérem l'únic incident: Uns malanats (allà també n'hi ha) ens trencaren un vidre i robaren uns cassettes. !!Pobre xòfer!!

I començaren les tempestes de neu i el posar cadenes, i neu i més neu, i els esclats amb els trineus i el xop gelat d'unes hores a Andorra.

I nirvis de compres i dels encàrrecs i dels obsequis i nirvis a la frontera i vespre ballant ...

Pujàrem a Montserrat en telesfèric, saludarem en Terenci Moix i ens situàrem a les incòmodes butaques i descobrirem tots els racons de la nau que ens tornava a ca nostra ...

I ara ... recordarem ...
tendrem ganes de tornar-hi ...
Hem descobert un nou MON !!

joan mora

Xerrant amb els al.lots que hi anaren, totd'una els hi surt "HO TORNARIEM REPETIR" i, acostumats com estan a què els hi posin nota, li donen un bon 9 com a qualificació. Per a tots ells ha estat una bona experiència, un bon Viatge.

Viatge d'Estudis ja que, entre tots ells, el que més els hi ha agradat ha estat visitar EL MUSEU DE LA CIENCIA perquè

- hen vist coses que havíem estudiat,
- ho pots comprovar tot ja que veus coses de la vida real que són experimentables,
- descobrim el món de les holografies,
- com funciona el sistema dels canals,
- veim el pèndul d'en Foucault.

Després, EL ZOO, per la quantitat d'animals i de tant diferents espècies i veim "Floc de neu" (i un afegeix, "més caparrut que qualsevol de nosaltres!")

Ens trobam amb tot el món de l'Edat Mitjana, i tan ben conservat, de Carcassone. I la neu ("volar en trineu") i el Metro ...

Ademés, tots valoren molt el fet d'haver-se trobat bé: entre tots ells, amb els de Lloret, amb el xòfer ... "anant bé és molt bo anar en grup."

Un grup alegre, divertit, junts i bon humor !

Quan arribaren aquí, malgrat molts estassin ben endormissats, se'ls hi veia aquest bon humor. A l'escola, al cap d'uns dies, encara en tenien ...

m'han dit que diuen

Aquest mes voldríem començar amb una ditada de mel per s'Ajuntament; ja mos agradaria cada mes poder parlar d'un parell d'alabances, però és que en sentim tan poques... Per això no volem passar sense dir que hem sentit que a la fi han ordenat i catalogat s'Arxiu Municipal, i a lo millor en poc temps veuríem publicat el catàleg.

Llàstima que sempre hi haguem de posar qualche "emperò". I és que, ja que s'ha fet aquesta feina a s'Arxiu, ara haurien de posar es documents a un lloc adequat, dins vitrines, i protegits de pols i humitat. Esperem que aviat sigui així.

Ja tornam a tenir Municipal! Tots esperam que ses coses d'ordre municipal millorin; i com que van bastant desbaratades, poden millorar, i molt. De ses proves (que no foren oposicions) per municipal nou hem sentit bastants de comentaris. De sa majoria mos estimam més no parlar-ne massa, però un mos va dir que un membre des jurat (o com li volgueu dir) va fer un comentari molt poc prudent, sobretot venint de qui venia. Quan una persona té un fallo a un examen com aquest, sigui a un compte o una falta d'ortografia, no és convenient fer-ne crides per tot es poble, sobretot si sa persona que ho escampa, a unes recents oposicions, havia fet un paper bastant trist i pobre. Però, com hem dit abans, més val deixar-ho córrer, i desitjar sort al nou municipal. Això sí, per una altra vegada convé calcular millor es temps a fi de no frissar tant per anar a dinar.

I aquesta no la sentirem pes poble, sinó que la mos digueren ben enfora: a tot Mallorca hi ha mitja dotzena de persones que miren ses pluges que cauen que fa més de 40 anys que ho fan, i un d'ells és es nostre apotecari (continuador de la feina que feia son pare) En Gabriel Martorell. Mos digueren que els volen fer un homenatge des de Madrid. Aquest Sord vol posar es seu granet d'arena, i animar-lo a veure si mos fa ploure un poc més si pot, i si no pot; que mos digui si ha plogut molt o poc cada mes.

Fa molt que no parlam de sopars, i és que amb això de sa Quaresma, colesterol, àcid úric i règims, sa cosa va magre. Perque fins ara, quan parlàvem des sopars "des caçadors" sempre era de sa nostra societat. Però resulta que per Sa Comuna i per altres vedats particulars d'Algaida ja sopen més que a sa Societat. Basta dir-vos que qualche directiu que ha entrat fa poc ja se'n vol anar, perque li havien dit que cada setmana hi eren i no ha estat així ni d'un bon tros. "Molta feina", diu ell.

I això des futbol, com acabarà? No mos referim només a s'aspecte esportiu, que és ben preocupant, sinó a uns comentaris sobre si sa Directiva actual està "poli-titzada", i per això no arriben ses subvencions que tocaria. Aquestes "poli-titzacions", quan s'acusació ve de part d'uns que estan aficats de ple dins sa política local, fan riure o plorera. Perque, qui polititza més sa cosa, es qui demana una ajuda pes futbol o es qui no la vol donar "per qüestions polítiques"? Es ben hora que comencem a aclarir-mos ses idees, i si un està aficat en política que ho accepti clarament i no mescli ous amb caragols.

I a la fi, què farà es nostre Ajuntament? Comprará es camp de futbol o en farà un de nou, devers Ses Escoles, com sentirem a dir? I es de Pina, què? Ja no en sentim a parlar gens.

Per mi convendria acabar amb una bona notícia, per deixar bona boca. Nos digueren que lo de ses obres de Castellitx està fet. I aquest "està fet", segons comentaris, vol dir que a començaments d'estiu es poden iniciar ses obres, una vegada solucionat es problema des retaula. Ja en tornarem a parlar, però això nos comentaren com a cosa certa.

L'any qui ve, diuen es caçadors, hi haurà conills a rompre: Sa Societat ha començat a vacunar es conills de camp, i hem sentit a dir que continuarà aquesta campanya a fi d'evitar sa mortaldat que fa sa malaltia.

A sa processó de "s'enqüentro", es dia de Pasqua demati, hi haurà escopetades a voler, per celebrar que ha acabat sa quaresma. L'any passat se notaren a faltar es trons es moment de sa processó, però hem sentit a dir que s'han preocupat amb temps i enguany hi haurà renou.

Ses obres de sa Unitat Sanitària van endavant. Hem sentit comentaris de si es materials per s'obra ocupen mig carrer del P. Pou i que s'Ajuntament hauria de donar exemple amb això de s'ocupació de sa via pública, que si no, difícilment es podrà posar fort quan un particular faci lo mateix.

UN SORD

obres il.legals?

Xalet
a Es Rafalet

Xalet
a Es Tancat Prim

SA CUSSETA DE MESTRE PERE ANTONI

L'amo en Miquel de Can Mulí era un fòraver de tota sa vida. Cada dia d'estiu quan havia fet net a s'era, posat es gra damunt sa sala de ca-seva, desfermats es llençols de sa palla dins es sostre i passat quatre grapades d'aigo fresca per sa cara, enmig de s'aigovés de darrera, perque hi feia més fresca que dins sa cuina, dinava tranquil amb sos seus dos homes d'era. Damunt una tauleta baixa hi tenien un plat gran de color i florejat, ple d'escudella amb moltes sopes davall, d'on cada homo, espitrellat, descalç i davanter defora, amb una cuiera de fusta amb una mà i una tallada redona de ràvec gros i tendre amb s'altra, feien tan bona feina com havien fet tot lo dia damunt s'era. De tant en quant pegaven tìmbols a una botella de dues quartes que, plena de vi negre fet en casa, tenien a un cornaló de sa taula. Tots posaven esment abans i després de beure en trocar es morros i es coll de sa botella amb so call de sa mà i parlaven de sa batuda. Per darrerria solien tenir, si madò Caragola, sa madona de la casa, havia passat, un tros de coca o cocarroi i si no un bocí de camaiot, formatge o sobrassada de sa gruixada, tot fet en casa. A vegades qualche figa flor d'una figuera roja, vella i girgolera que hi havia devora sa soll.

Un dia que dinaven més tard que de costum perque es vent les havia anat malament, uns al.lots que sortien d'escola afinaren aquells que encara dinaven i sobretot repararen sa botella de dues quartes a n'es cornaló de sa tauleta. A un d'ells que pretenia de bon tirador els altres li varen dir: "A que no ets homo de rompre amb un mac aquella botella que hi ha damunt sa taula". "A que sí..." "A que no". "A que sí..." Sense fer gens de fressa i procurant que no les vessin de dins sa cas, anaren devora un caramull d'esquerda que hi havia per allà. Es qui era bon tirador va agafar un reble que li agradà mentre deia a n'es altres: "Amagau-vos". Fent es desentès se plantà avant es portal de can Mulí i casi sense apuntar va llençar es còdol. De tot es carrer varen sentir un "trinc" que donava a entendre que sa botella s'havia fet benes esbrufant a tots es que estaven a sa

taula. L'amo en Miquel que seia enmig de cara a n'es portal regalimava vi per tot: pitera, camia, calçons... Amb dos bots va ser damunt es portal des carrer. Va mirar a una i altra banda però no va veure una ànima en tot allò. Amb dos llongs es va tirar dins ca mestre Pere Antoni es fuster, perque sabia cert que es qui havia tirat sa pedra era es seu fill. Entra dins la casa i demana cridant: "A on és?" Es mestre, sa mestressa i ses cinc a sis al.lotes que cosien i cantaven fent feina s'assustaren vent a l'amo en Mulí d'aquella manera. Es fuster va demanar: "Qui cercau?" "Es teu fill", va respondre aquell homo llarg i prim i més cremat que un misto, que amb aquella faristea feia més riaies que compassió. Sa mestressa, que era una dona de ses més guapes des poble i molt sèria, va demanar a ses cusidores: "Vltros heu vist entrar en Toni?" Totes feren una carussa i ningú va contestar. (No el podien haver vist perque es bergant havia entrat per sa portassa que estava dos pams oberta i ell l'havia tancada). Aquell homo no se'n podia avenir que no fos allà i va començar a contar la feta. Mestre Pere Antoni, es temps que sa mestressa i ses al.lotes l'escortaven, va anar pes corral per mirar si s'al.lot hi era. Solien tenir sempre tancada sa porta de darrera empès perque no entràs cap gallina dins la casa. Es corral és molt gran i té un bon hortet darrera. Eş mestre va mirar per tot i, com que no el va veure, devora sa pallissa va dir fort: "Toni" I en Toni, treguent es cap pes forat des sostre per on tiren sa palla en es cavall, va dir en veu baixa: "Som aquí" Son pare també baixant sa veu li demanà: "Què ha estat?" I ell sense davallar va dir: "He tirat una pedra i he romput sa botella de damunt sa taula". Es fuster va tornar entrar dins la casa diguent: "No el veig, però no tengueu ànsia, l'amo, que en venir això s'aclarirà. Endui-vos-ne aquesta botella des nostro vi, acabau de dinar tranquils i no fassau massa cabal de coses d'al.lots". L'amo en Miquel se'n va anar satisfet i contà a tots es des carrer, que havien sortit defora, aquella endemesa.

Heu de sebre que l'amo en Miquel i mes-

tre Pere Antoni eren molt amics, encara que hi havia més de vint anys de diferència d'un a s'altre. Es dies que plovia, feia molt de fret o mal temps, es pagès les passava dins sa fusteria i el sentien discutir fort tot lo sant dia perque, encara que no sabia lletra, estava entès en moltes coses des camp i de la vila. Es seu fill feia de cabrer i el podíeu veure cada dematí passejar ses cabres pes carrers des poble i munyir davant es portal des que li demanaven una o més mesures de llet que abocava dins s'olla amb broc o cassolí envernissat per dedins i defora que era gratis pels qui eren propietaris de qualque cabra i a n'es altres les hi cobrava. S'hivern anava amb una pallissa feta d'una pell de cabra roja clapada de blanc grossa i plantosa i s'estiu el trobàveu per fora vila arro-mangat amb un gaiatoescorrejades amb una mà i s'altre braç passat per dins s'ansa d'un poal que amb una cora li servia per abeurar sa guarda. Sa seva filla, na Sebastiana, aprenia de cosir i brodar amb sa mestressa. Qualque dia li escurava o feia es dinar i es dissabtes li desava sa casa; amb una paraula, era com si fos de cas fuster..

Quan l'amo de can Mulí se'n va haver anat, mestre Pere Antoni va tornar a n'es corral, va fer davallar en Toni des sostre per explicar lo que havia passat. S'al.lot, que estava acostumat a no dir mentides, fil per randa va dir a son pare lo més natural del món lo que havia fet. Es fuster, que era un homo de molt de seny, no pegava mai a ningú, però li va donar una bona renyada i li va dir que aquell mateix dia anàs a l'amo en Miquel, li demanàs perdó i li explicàs lo de sa pedrada.

Es temps que l'amo de can Mulí estava a la gotzoneta devora sa branca des portal de ca-seva, mans aplegades i tocant només amb ses puntes des peus en terra, com se posava cada dia per descansar i era capaç de passar-hi un parei d'hores xerrant amb sa gent que passava o amb ses dones que prenien la fresca cosint o sarzint a s'altre costat des carrer, en Toni s'hi va presentar casi tremolant i li va demanar perdó. Va explicar es perquè de sa pedrada diguent qui eren es tres al.lots que l'havien acabussat a fer-ho, que només era per veure si tenia tan bon dret com deien; i que per fer de valent havia tirat es reble sense pensar es mal que poria fer i va afegir: "Me

sab molt de greu, l'amo, i creis-me que si fos ara no ho hauria fet". "Ton pare te deu haver donat un bon quern de betcol·lades", va dir l'amo en Miquel; a lo que s'al.lot va contestar: "Munpare no m'ha pegat mai. No és com sa tia Francina-Aina de can Barraca que tot lo sant dia té es braç alt, però es meu cosí se'n riu de ses esperdenyades de sa mare. A munpare li basta una ullada per fer que tremolem tots i estiguem a ses ordes". L'amo en Mulí, sense aixecar-se, tot emocionat, va dir: "No n'hi ha d'homos com ton pare. Mira que jo tenc més de vint anys més que ell i d'alçada li guany d'un pam i mig bo i en conversar n'hi ha pocs que me facin contra; però ell, sense ofendre, amb dues paraules ben dites, com totes ses seves, me ret i me fa callar. Això que jo pas gust de conversar amb ell..." Varen estar una estona sense dir res.

Sentiren grinyolar un canet petit i l'amo va dir a n'Antoni: "Vols una cusseta que en Pep nostro m'ha duita avui dematí i m'ha dit que ahir la va desmamar?" "Ja fa estona que tenc ganes de tenir un animalet", va contestar es de sa pedrada i va afegir: "Aniré a demanar-ho a munpare i a mumare i si ells la volen la vendré a cercar". L'amo en Miquel Mulí, sense poder-se'n avenir, pensava: "Aquest fotengo serà com son pare i si li donen lletres serà millor".

Prest va tornar es fill des fuster a cercar sa cusseta. Era de casta petita, color de cendra clapada de blanc i molt vivarona. S'al.lot li va donar una figa seca que duia dins sa butxaca des calçons, li va fer una cordellina pes coll i la se'n va dur a ca-seva. Sa mare, quan la va veure, va dir a n'Antoni: "Ja la pots ensenyar bé perque aquí dedins no hi vull ni bruts ni malcriats.

Tot es temps que en Toni era a escola es pobre animalet estava fermat a n'es corral i només lladrava quan hi anava qualcú. Hores senceres una partida d'al.lots jugaven amb sa cusseta i per no molestar a ses cosidores que estaven amb sa mestressa entraven i sortien per sa portassa. Per un trosset de figa seca, que tots duien de ca-seva, li feien fer de tot, però es qui la comandava més era en Toni. A un racó de sa pallissa li compongueren un lletet per dormir però, com que era s'estiu, s'estimava més dormir defora, damunt una saqueta. La varen acostumar a menjar i beure a n'es corral i fer ses feines dins sa terra.

Es dies que no hi havia escola sa cusseta era sa jugueta de tota s'al.lotea des carrer. Amiga de tots menys des moixos que no en podia veure cap ni blanc ni negre. A n'es cans tampoc no les feia gaire festa. Prest va tenir entrada dins la casa i a sa fusteria. Quan hi afinava un ratolí prest el deixava estès, però no en menjava cap mai.

Per Sant Miquel a n'Antoni el posaren intern a un col·legi de fora poble. Sa cusseta no sabia estar sense ell, el cercava per tot i se coneixia que estava trista. A mestre Pere Antoni li va fer compassió i se va cuidar un poc d'ella.

Perque es carter des poble, que també repartia es diari, no hagués de passar tot aquell carrer dret, llarg, forà i que casí només tenia cases d'un costat, es fuster va ensenyar a sa cusseta a anar-lo a cercar a's cap d'alt des carrer que tenia més de tres-centes passes per anar i altres tantes per tornar. Mestre Mateu, es carter, devers sa creu de Can Vicó pegava un siulo fort i aquell animalet com una bala corria de cap a ell que li donava a sa boca ben aplegats diari i correspondència. Tot d'una que ho tenia aquell animalet com una fletxa volava a ca-seva cercant a mestre Pere Antoni a on fos i no amollava es paquet de sa boca a ningú més que a ell que per tot agraïment li feia una carícia i li donava una figa seca. Si després de recórrer tota la casa un parei de vegades no trobava es mestre, donava es paquet a un qualsevol de sa família, però mai a un extern. Quan feia aquesta feina no coneixia ningú i per més que la cridassin aquells al.lots que jugaven amb ella tot lo dia no s'aturava fins que havia deixat es correu. Com sabia que li pegaven siulo devers les onze, ella a les deu i mitja ja se posava a l'aguait, com si tengués rellotge, i no se movia de devers ca-seva fins que sentia sa siulada de mestre Mateu es carter i que la coneixia molt bé perque encara que qualche al.lot o homo siulàs per enganar-la no se movia.

Va fer aquesta tasca sis i set anys. Era s'admiració de tothom. Quan en Toni arribava per ses vacances de Nadal, Pasco o de s'estiu pareixia que tornava loca perque li feia una festassa de bots i xicalines. Però es papers des carter només les duia a mestre Pere Antoni.

Sempre va ser sa jugueta de sa família de cas fuster i de ses cosidores. Coneixia a cada un p'es seu nom i passava un guster d'estar damunt es jonolls des

seus principals amics que eren es mestre, sa mestressa i, sobretot, en Toni. Només lladrava a qualcun no conegut seu si estava totsol dins la casa, fusteria o corral però no s'afuava mai encara que l'acabussassin. A n'es seus coneguts, quan les veia, les feia una festassa, s'ajeia d'esquena davant ells, les feia jocs per ses cames, botava sense fer renou fent tot alló que demostrava que estava contenta. Quan se donava compte que es mestre havia de partir amb sa bicicleta o es motoret aviat estava dins es caixó que havien posat per ella enmig des manillar, però si li deien que havia de quedar feia sa cara molt trista, arrufava sa coa i se retirava conformada. Si treien es cotxo, sa primera en pujar era sa cusseta. Se posava sempre darrera devora sa finestra quedant allà fins que tornassin arribar a la casa i encara que deixassin sa porta oberta no debotava. La duien sempre neta i ella era molt cuidadosa de sa seva netedat. Li agradava jeure damunt un sofà, prop de sa camilla en s'hivern i a la fresca dins es corral, davall ses figures de moro, damunt un tros de saqueta, en s'estiu.

Un dia d'hivern que plovia i feia molt de fred, quan s'animalet, que ja començava a ser vell, tota afuada anava a cercar es diari, un jove capbuit amb una moto li va pegar tal nespla que la va deixar estesa i morta dins un bassiot des carrer.

Va ser un dia de dol per tot es carrer i per tota sa gent des poble perque ja tothom la coneixia i l'estimava.

Antóni Pou

Ciutat. Febrer de 1.985

MORENES

El mes passat comentàvem les dilatacions venoses a les cames (varices); avui ens referirem a les dilatacions venoses que afecten a la regió de l'anús que són les hemorroides, conegudes habitualment amb el nom de morenes.

Les venes hemorroidals estan localitzades davall la mucosa de l'anús i a la part inferior del recte; actuen com a connexions col·laterals entre els sistemes venosos portal i femoral. En el sistema venós portal no hi ha vàlvules, qualsevol augment de la pressió intraabdominal es transmet a aquests vasos declivis, la pressió augmentada causa una distensió de les venes i finalment produeix les varicositats, conegudes com a morenes.

Entre les causes que poden donar lloc a l'augment de la pressió venosa destaquen les següents: esforços per fer del cos (restrenyiment crònic), tos, obesitat, embaràs, hipertensió portal, tumors abdominals. Les morenes són la causa més comú d'hemorràgies rectals, la sang es pot localitzar en el paper higiènic o en forma de degoteig que cobreix els excrements en defecar. Com a norma general no sol produir molt de dolor al principi; ara bé, és motiu d'alarma l'hemorràgia i el descobriment d'un bony o regruix.

Les morenes poden ser internes o externes, d'acord amb la seva localització.

Les externes.- Són petites masses arrodonides, purpúries, cobertes de pell, que se fan més prominents quan el malalt fa esforços per defecar; normalment són blanques i poc doloroses. Però per qualsevol motiu (esforços per fer del cos, etc.) augmenten de tamany i se solen omplir de trombes; aquestes morenes tromboses es poden inflamar, rompre i sagnar profusament, aleshores la defecació s'acompanya d'una sensació de ganes de defecar i dolor; aquesta situació sol durar uns 5 dies i després es restableix el coàgul i queda com abans.

Les internes.- Són blanques, de forma irregular i cobertes de mucosa. Els esforços continuats causen una ulceració superficial i hemorràgia, que és el símptoma principal. Quan són molt grosses poden donar lloc a la sensació d'evacuació incompleta.

Les morenes petites per norma general tenen poques complicacions, només causen molèsties a intervals poc freqüents i no hi ha més tractament que la causa fonamental (obesitat, hipertensió, tumors, etc.).

Les morenes internes de l'embaràs solen desaparèixer després del part.

A la primera fase de les morenes internes és important modificar els hàbits que puguin agreujar la malaltia substituint-los per altres que eliminin la protrusió (inflor) i l'hemorràgia; el malalt no ha d'intentar defecar en no ésser que tenguí vertadera necessitat i no ha de fer esforços en intentar-ho.

És molt important dur una dieta adequada a fi que els excrements no siguin molt durs i prendre qualche medicament per a lubricar el tub digestiu, netejant l'anús després de cada defecació.

En segons quin tipus de morenes i segons l'evolució que tenguin, pot ésser aconsellable la intervenció quirúrgica.

SERVEIS SANITARIS a ALGAI DA

(segles XVII i XVIII)

Comentarem avui el funcionament dels serveis sanitaris al nostre poble temps enrera; concretament limitarem els nostres comentaris als segles XVII i XVIII i ho farem amb documents trets del nostre Arxiu Municipal. No es tracta d'un estudi exhaustiu, sinó més bé d'una visió general de la situació d'Algaida en aquest aspecte i dels problemes que es plantejaven.

Abans de tot hem de recalcar que les circumstàncies eren radicalment distintes a les que vivim ara. Si un no es troba bé acudeix al metge o l'envia a demanar i, si la cosa és greu, de seguida es va a la consulta dels especialistes; una operació quirúrgica s'ha convertit en una cosa ben normal. L'apotecari ens proporciona tota classe de medicines. I si tenim un animal que no vagi bo o hagi tengut un denou, és el manescal qui el visita i diagnostica el que li passa.

Els serveis sanitaris són cada vegada més fàcils, més a l'abast, i també més eficients i més complets. És vera que s'ha produït una evolució molt ràpida: els qui ja tenim certa edat hem conegut temps en què la cosa no era tan senzilla i els vells ens podrien contar detalls que ens semblarien casi inverosímils. L'evolució i el progrés ha estat vertiginós i encara segueix.

Però no sempre ha estat així ni d'un bon tros. Per això anam a passar revista als detalls que podem esbrinar a través dels documents que hem consultat.

Començarem pel metge. De primer, exerciren aquest ofici els frares; després, per influència dels àrabs, va passar també als laics. Es distingien els metges (anomenats també físics) i els cirurgians o barbers, que tenien col·legis diferents encara que els patrons fossin els mateixos per uns i altres, els Sants Cosme i Damià. Hi va haver intents d'unificació, però els metges tenien un prestigi social i un sentiment de classe molt fort i s'hi oposaren decididament. La formació dels metges era superior a la dels cirurgians, estaven molt més ben pagats, i la unió dels dos col·legis no es produí fins al segle XIX.

La Universitat (nom que es donava a l'Ajuntament) era l'encarregada de contractar aquest servei; i pels documents queda clar que al poble moltes vegades no hi havia ni metge ni cirurgià. A part que escassejassin i fossin mals de trobar, sortien molt cars i les possibilitats pressupostàries del nostre Ajuntament eren molt limitades.

El metge, segons una auca vuit-centista.

Sabem que l'any 1.621 un cirurgià s'oferí per treballar al poble sempre "que li facem un poc d'ajuda i ell sagnarà de franc los pobres que els Srs. Jurats anomenaran". Es va acordar donar-li 10 lliures per un any.

Quan hi havia una epidèmia la cosa empitjorava perquè aleshores es feien valer. Quan la pesta del 1.652, les condicions imposades pel Dr. Guillem Munar foren aquestes:

- 1) 40 lliures el dia que arribarà.
- 2) 30 lliures per any.
- 3) Si hi hagués pesta, vol 25 lliures cada mes.
- 4) A costes de la vila, el trasllat de tot el parament de ca seva.

Només per fer-nos una idea del que això suposava, tinguem en compte que el mestre d'escola cobrava de 15 a 20 lliures per any i un jornalier guanyava tres o quatre sous diaris, només els dies que treballava. (Recordem que una lliura eren 20 sous).

Quan no hi havia epidèmia les exigències dels metges no eren tan dures. L'any 1.668 es parla de contractar un metge que hi havia a Montuiri per un dia o dos a la setmana; sembla que hi va haver acord

durant uns deu anys per 25 lliures anuals, però el 1.680 s'acorda no renovar-li el contracte.

De totes maneres, la gent devia reclamar aquest servei i a una sessió de l'Ajuntament del 1.729 els Jurats se'n fan eco: "el poble ens clama havem experimentat la necessitat que té esta Vila d'un metge i cirurgià per aconsellar al poble, i en esta ocurrencia de estes molèsties i tants de morts i mirant que no hi ha cosa més amable que la vida i los moradors tenen consuelo, i saber lo aixaque de què moren i saber molt bé que tots havem de morir per ser de fe i mirant estos inconvenients demanam que seria convenient fer venir un metge per dificultar estes malalties i el poble romangués aconsolet..."; s'acorda "veure si el Dr. Miquel Mulet Pre. los volia fer mercè de venir en esta vila..."

Cap al 1.738 hi tornava haver epidèmia i es contracta un metge per mesos: "Més 10 lliures pagades al Dr. en Medicina Joan Company i són pel treball d'assistir a los malalts en l'epidèmia qui estava molestant dita vila dit any"; aquestes 10 lliures són per la feina d'un mes. També es pagaven visites concretes a un malalt determinat: al mateix Company se li paguen "8 sous i són per ser anat d'orde de dits Regidors a Son Garbí per una dona de la vila d'Alaró que li prengué malaltia de la qual morí".

L'apotecari, segons una auca vuit-centista.

L'any 1.752 el Dr. Miquel Momblanch va caure malalt i es va haver de contractar el Dr. Rafel Cabot de Santa Maria per 15 lliures mensuals.

Ja avançat el XVIII, l'any 1.779, trobam un document que creim que val la pena transcriure: "...hi ha molts malalts en esta vila i son terme i al present no hi ha metge i molts se queixen d'esta fal-

ta i trob que és convenient i necessari practicar les diligències per a veure si trobaríem algun metge qui volgués venir en aquesta vila per a visitar los malalts que esto és de la nostra obligació ... que elegeixen i condueixen per tot el temps que en esta vila no hi haurà metge i serà necessari el Sr. Dr. en Medicina Rafel Barceló de la vila de Lluçmajor, qui ja visita al Sr. Vicari en casa de la rectoria i algunes altres, amb l'obligació de visitar tots los malalts de la present vila i son terme així pobres com rics; i que no pugui prendre més de visita que lo que s'acostumava donar en el metge de la vila i que sempre i quan los Srs. Regidors li facen sabedor d'algun malalt pobre no puga prendre cosa alguna i el dega visitar per amor de Déu i per esto s'obliga esta Universitat haver de contribuir en dar-li per cada dia que vindrà per al peatge devuit sous". Queda clar que el metge cobrava les seves visites particulars llevat dels casos de pobres que estassin inscrits com a tals en els repartiments de la vila.

Ja hem dit que bastantes temporades no hi havia metge i la gent s'havia d'accontentar amb un cirurgià-barber que devien tenir uns coneixements pràctics de Medicina i, sobretot, tenien la feina de sagnar. No oblidem que la sagnia o flebotomia era un dels remeis aplicats a moltes malalties. Per no allargar-nos massa, només transcriurem una cita referent al cirurgià; és de l'any 1.752 i diu: "...se faci elecció de fer venir el Sr. Agustí Marco, cirurgià, al qual se li dona conducta 20 lliures per cascun any i cases franques i aportar-li los trastos de Felanitx a la present vila". L'any 1.775 el Col·legi de Cirurgians recordava "que no sea persona alguna que use ni presuma rasurar barbas, hacer sangría ni ejercitar el arte de Cirugia que no sea maestro de dicho Colegio". Es veu que hi havia intrusisme i de l'any 1.799 és un llarg document que no podem transcriure referent a un plet posat per Pere Joan Capellà, mestre cirurgià, contra Jaume Rafal, barber i practicant de cirurgia, per haver fet unes sagnies.

Hi havia apotecari a Algaida? Fa mal de dir perquè als documents de l'Arxiu no se'n parla, la qual cosa és lògica perquè no tenia una relació directa amb l'Ajuntament. De totes formes, trobam que l'any 1.663 l'Ajuntament paga una partida important a Nicolau Cardell, apotecari,

per la cera, sense especificar, però, si la seva apotecaria estava a Algaida. Aquí convé recordar que els apotecaris durant molt de temps varen estar integrats al mateix Col·legi professional que els especiers i els candelers de cera; i no hem d'oblidar que el consum de cera devia ser molt considerable en aquella època ja que era un producte bàsic per a la il·luminació.

L'any 1.754 l'apotecari devia esser un tal Pere Botella. Ho sabem per un plet que va interposar contra ell en Pere Ribas a causa d'uns deutes que no li pagava.

Per acabar, dues paraules sobre el manescal: els manescals estaven molt lligats amb els ferrers i ferradors. Sembla que l'Ajuntament en el contracte es comprometia a pagar-li el lloguer, o part del lloguer, de la casa. Així es desprèn d'aquestes dues cites: la primera és de l'any 1.753: "Més 4 lliures pagades a Melcion Gelabert, manescal, i són per consemblants li'n fa la vila d'ajuda per lloguer de les cases on habita". La segona correspon al 1.755: "Més 4 lliures pagades a Antoni Josep Bal·le i són per tantes li'n dona la vila per servir la mateixa

El ferrador, segons una suca vuit-centista.

de manescal". Pensam que el títol de manescal que aquí s'utilitza deu esser equivalent al de ferrador.

I res més. Voldriem amb aquestes notes haver ajudat a entendre un poc les condicions de vida dels nostres avantpassats, unes condicions difícils, penoses i ben diferents de les que ens ha tocat viure a nosaltres.

PERE MULET

Aquí teniu un grup de balladores i balladors que seguidament vos identificam:

1ª fila: Inès Godona, Maria des Bar, Toni Ponset, Margalida Rapinya, Margalida Basseta, Jerònia Perota.

2ª fila: Margalida Paloni, Catalina Caragol, Maria Ferrana, Rosita Vidal, Margalida Viconà.

3ª fila: Catalina de Cas Secretari, Miquel Torres, Esperança de Cas Secretari.

Assegudes: Antònia Benet, Catalina Bondia, Antònia de Cas Secretari, Catalina Mussi.

HIGYA PECORIS

2) LA "BASQUILLA"

La "basquilla" o enterotoxèmia de les ovelles és una malaltia produïda per un germen anaeròbic denominat "*Clostridium perfringens*" que se troba als budells dels animals i exerceix la seva acció a través d'una toxina.

Epizootiologia.- Entre les causes que ajuden o predisposen a la malaltia tenim les següents:

- 1) Les racions d'aliments molt proteïcs (consum elevat de pinsos i llet)
- 2) Aliments aquosos, freds i tendres (rebrotos després de les pluges tractant-se de bestiar que pastura).
- 3) Animals amb deficiències vitamíniques.

Quan es donen aquestes condicions es produeix una multiplicació del germen i es desencadenen una intoxicació de procés ràpid i mortal.

Aquest agent nociu o noxa afecta els animals adults, però és més greu quan ataca animals que estan entre els 15 dies i els 6 mesos.

Diagnòstic.- Pels símptomes i lesions s'observa que els animals presenten una evolució ràpida i en pocs minuts cauen en terra entre convulsions i alteracions nervioses. Hi ha enteritis amb hemorràgies, distensió gasosa dels budells. També es

produeix la repleció de la vesícula biliar, reblaniment del ronyó i sortida de líquids espumosos per oronells i boca.

Profilaxi.- S'ha d'anar amb compte amb l'alimentació, evitant els aliments fermentats i pastures massa humides. És especialment important la desparasitació de la guarda.

S'han de vacunar tots els efectius de la guarda dues vegades a l'any, coincidint amb les primaveres, la d'estiu i la d'hivern.

A. Munar (Manescal)

A N'ANTONI QUITXERO

El teu cos se n'ha anat,
la teva jovialitat perdura.
El teu cos ens ha deixat,
la teva bondat està present.
El teu record serà etern,
la teva presència permanent.

Adéu i fins sempre

Els teus amics: Miquel, Biel, Sebastià
Joan, Pere,...

NOTICIARI

BANDA DE MÚSICA

La Banda de Música Té nova directiva que està formada pels següents membres:

President: Antoni Cañellas
Vicepresident: Francesc Oliver
Secretària: Jerònia Cañellas
Tresorer: Pere Capellà

Segons ens han comunicat, s'han posat al cobrament les quotes corresponents a enguany i esperen que tots els socis col.laborin ja que l'import d'aquestes quotes serveix per pagar el Director.

=====

Coincidint amb l'Any Mundial de la Música s'han organitzat una sèrie d'actes, entre els quals tenim un concert de la nostra Banda que se celebrarà la Segona Festa de Pasqua a l'Església a les 7 del vespre. aquesta actuació està patrocinada pel Consell Insular de Mallorca.

El programa d'aquest concert és així:

CASTELLITX. Pasdoble de Pere Joan Vanrell
DOÑA FRANCISQUITA. Fandango d'Amadeu Vives
PASO A LA CÀBILA. Marxa àrab
RAPSDIA VALENCIANA. Rapsòdia del Mestre Penella
EN UN MERCADO PERSA. Intermedi de Ketelbey
UN DIA EN VIENA. Obertura de F. Von Suppé
LA BALANGUERA. Cançó d'Amadeu Vives.

Tots hi quedau convidats.

PLUVIOMETRE

Les pluges que hem tengut a Algaida aquests dos darrers mesos, segons dades que ens proporciona en Gabriel Martorell, han estat:

febrer: 13'7 l per m2
març: 62'7 l per m2

Dóna la impressió que el mes de març no ha estat dolent en l'aspecte de pluges, però resulta que tot han estat pluges molt petites, d'uns pocs litres, bones pels sembrats i pràcticament nul·les per recollir aigua. Esperem que l'abril sigui millor, per allò de que cada gota val per mil.

NOTICIARI DE L'O.C.B.

Com sabeu el passat dia 15 de març es projectà al nostre local social amb gran assistència de públic la pel·lícula d'Antoni Riera Nadal "L'endemà de mai" basada en la novel·la del seu germà Miquel Angel, on es demostra com una sèrie de fets de la Guerra Civil afectaren el món interior de l'amo En Cosme de s'Almonia.

Després de la projecció va haver-hi un interessant i molt animat col·loqui moderat pel propi director Antoni Riera, on d'una manera col·loquial va explicar les diverses anècdotes passades durant la filmació.

Sobretot hem de valorar molt el fet que la pel·lícula sigui realitzada per aficionats, tant director, actors com col·laboradors. Volem aprofitar per agrair-los l'oportunitat que hem tingut de poder veure una projecció nostra en la nostra llengua catalana.

.....

Excursió dia 21 d'Abril: "Volta al Puig Roig". Sortida a les 8'45 h de la Plaça. Els interessats apuntau-vos abans de dia 19 a: Antònia Mª Mulet i Catalina Martorell.

(Passarem per Pina a les 9h)

Pregam que aquesta vegada no sigui passada per aigua com així va succeir fa devers 8 anys.

.....

Vos desitjam a tots, especialment, als socis que trobeu les panades i els robiols molt bons i que no vos facin mal.

GABRIEL MAJORAL, VICERECTOR

El nostre amic i col·laborador Gabriel Oliver, Majoral, professor a l'Escola Universitària de professorat d'E.G.B., fa pocs dies ha estat nomenat Vicerector de la nostra Universitat. El felicitem cordialment per aquest èxit professional i li desitjam encert en la seva comesa.

passatemps

★ PROBLEMA MATEMATIC

Un home va perdre una bossa amb monedes i no recordava exactament quantes en duia; només sabia que si les contava de dues en dues, de tres en tres o de cinc en cinc sempre n'hi sobrava una i si les contava de set en set li venien justes. També recordava que no arribaven a cent. Quantes monedes duia?

Solució: Noventa-una. És l'únic nombre inferior a cent multiplicable per set i que dona un residu d'un si es divideix per dos, per tres o per cinc.

★ FUGA DE VOCALS:

.S Q.. . S. V.NY. TR.B.LL.
B.. .S V. P.C . D.L.NT
. .MB S. D.N. T. B.R.LL.
S. S. P.S. .N P.C C.L.NT

M.LTS L. D...N N. C.L.NT.
. J., Q.. L. H. D. D.R?
J. L. V.LDR.. T.N.R
C.D. D.. D.M.T.
S'H.R. Q.. .S FR.D M. T.RM.NT.

★ Solució a la passada fuga de vocals:

N'hi ha que van de musiques
i altres que van a colgar;
n'hi ha que tiren es pa
i altres que apleguen ses miques.

Una mala llengo tuda
una persona de bé
així com Judes va fer
aquella mala venuda.

★ M A E S V A L P P
A M O N T U I R I
L L U B I A I I N
A A X R A I A Y A
R P R D O D S N E
O G U S I U O A T
Q U E A C C L T O
M P G I X L L N A
R L S E D A E A U
A N S U S T R S O

Sopa de lletres

Es tracta de localitzar el nom de deu localitats de Mallorca. Amb les lletres que sobren podeu llegir un conegut adagi mallorquí.

★ E L S D O L E N T M
S N O S O N T A N A
S A N T E T D O L J
E N T O S C O M P O
A R E R I F X M E R
N N I R U A L A E A
L S B E O V N R S L
T A N S B A O I N S
C O M D E U R A I E
N M I N D O N A C M

Solució a la passada sopa de lletres.

Mos haureu de perdonar perquè nos menjàrem una retxa i no vos podia sortir bé.

El pensament és: Els dolents no són tan dolents com pareixen ni els bons tan bons com deuriem. C. M.

A - PINA - PINA - PINA - PINA - PINA - PINA - PINA - PINA

Vet aquí unes notes que hem agafat del text del sermó predicat a Pina, en la festa dels Sants Metges, el 26 de setembre de 1982 del Pare Gaspar Munar Oliver. Diuen així:

" ¿Com era el poble de Pina en aquell temps? Sabem que en temps dels moros hi havia tres alqueries, que després del repartiment de la part forana fet pel Rei En Jaume, arribaren a ser d'un tal Garcia natural d'una vila d'Aragó anomenada Pina (o Pina de Ebre), i d'aquí les vingué a aquestes terres el nom de Pina.

A poc a poc aquí on ara ens trobam, es formà un petit nucli de població, que perteneixia al municipi d'Algaida. L'any 1577 tenia 149 persones (42 homes, 43 dones i 64 infants). La primera església degué quedar acabada devers l'any 1603, que va ser dedicada als Sants Metges, fa més de 370 anys que els nostres avantpassats celebraven aquesta festa.

El progrés material del nostre poble: afegiré unes poques notícies sobre el progrés socio-econòmic del nostre poble, perquè vegeu la transformació que ha sofert des de finals del segle XVII fins als nostres dies. Aquestes notícies estan preses del cadastre del terme d'Algaida fet l'any 1694.

¿Sabeu quantes cases hi havia a Pina en aquell any sense comptar les possessions? Eren 38. Aquelles cases no estaven en filera, formant carrer, sinó edificades prop d'un camí, però dins un tros de terra propietat de l'amo de la casa. Per això encara avui hi ha tantes cases arreconades dins el nostre poble. No eren cases sumptuoses ni de molt. La que valia més no passava de 50 lliures. Hi havia un tros de terra avaluat en 340 lliures. Hi havia un altre molí derruït amb una quarterada de terra prima justipreciat en 20 lliures.

Les possessions que llavors hi havia dins el terme de Pina eren casi les mateixes d'ara, no tan dividides com avui. Eren les següents:

Son Bou d'Antoni Oliver, avaluada en.....	1.000 lliures
Son Ribas de D. Gabriel Ribas, notari.....	4.660 lliures
Son Jaume Maig del Mateix	2.000 lliures
Sa Casa Nova del mateix.....	2.400 lliures
Son Perot d'hereus de Sebastià Roca.....	2.000 lliures
Son Barrera d'Antoni Barrera.....	900 lliures
Rafal de Son Barrera del mateix.....	160 lliures
Son Miquel de Bernat Servera.....	1.400 lliures
Son Miquel de Miquel Servera.....	800 lliures
Rafal d'Antònia Pou Vda. de Mulet	860 lliures
Son Servera del Sr. Francesc Antich.....	6.400 lliures
Son Corró de Pere Joan Ribas.....	2.100 lliures
El Molí d'aigua, casa i 8 quarterades de camp i garriga de Joan Socias, alias Campà.....	450 lliures
Valoració total.....	25.130 lliures

Com veis els noms d'aqueixes possessions perduren encara. Els seus propietaris han canviat i moltes s'han dividides."

NOTÍCIES: El curset de català a través d'E.C.C.A.. va començar molt rebent, n'hi havia uns 15 de matriculats, però mos digueren que a la darrera classe només n'hi anaren 3; no vos desanimeu, val més pocs emperò bons.

El camí de Son Perot ja està aplanat i a punt d'asfaltar-lo. Quan siguin aquí les màquines no aniria malament que fessin una passada pels clots que hi ha pels carrers de Pina, no n'hi ha molts i seria bo de fer, només seria qüestió d'avisar-los.

Lo que són sopars no sabem que se n'hagi fet cap, emperò lo que són berenars se'n fa un cada dissabte; pels baixos de Pina, per una caseta d'un tros d'arbres fruitals si n'hi apleguen bastants, un dia "callos", un altre peix torrat i el darrer dia una paella; bé, no sabem si a això li podem dir berenar, emperò ells diuen que berenen; ja parlen de berenar de porcella rostida.

ESPORTS

FUTBOL

Vertaderament les coses des futbol algaidí s'han posat difícils. La inèrcia duita durant tota la present temporada ha culminat aquest passat mes de març amb la casi descomposició de l'equip de Primera Regional, degut als dets succeïts dins el camp del Son Cotoner.

Noltros no som qui per a jutjar la conducta de tal o qual futbolista, o en general de qualsevol esportista, però no podem oblidar que amb fets com aquells lo que pateix és es nom des club, i per tant d'Algaida. Coincidim amb tots aquells aficionats, que són molts, que recriminen conductes que precisament no ajuden gens, ni an es club, ni an es poble, ni tan sols an es mateixos interessats.

Vista la cosa sense apassionament, creim comprendre sa indignació de qualsevol persona davant lo que és una injustícia, però mai no podrem compartir que es nirvis d'un moment tirin per terra ses il·lusions, ses ganes i s'afició d'uns interessats en s'esport.

Es resultats d'aquest passat mes de març han estat:

Son Cotoner 2-Algaida 1
Sant Jordi 6-Algaida 2
Algaida 0-Petra 1

Esperam que ses incorporacions arribades al club, juntament amb tots es components de s'equip, servesquin per mantenir sa categoria.

Anim!

Quant an es juvenils, sa papeleta de sa classificació encara és més fotuda, si cal, que sa des primer equip.

Molts de gols, molts, tants

que són mal de comptar, són es que duen rebuts es nostros jove-nets, ara "reforçats" pets infantils que ja han acabat sa seva lliga, a falta de qualque "bo" que ha fallat quan era més necessari. Però això no importa! Mentre n'hi hagi de "tontos" que els ho comportin, "ells" a pintar-la i ja ho veurem. O sigui, com casi sempre.

Els resultats han estat:

Felanitx 11-Algaida 1
Petra 6-Algaida 3
Algaida 3-Alcúdia 2
Santanyí 5-Algaida 0

Anim!

ESCACCS

Els nostres escaquistes Miquel Vidal i Toni Fullana participen al Campionat de Mallorca individual per categories que té lloc a Cala d'Or.

A hores d'ara duen disputades quatre partides i tant l'un com l'altre han obtingut dues victòries. No cal dir que els desitjam molt d'èxit a aquesta prova.

També hem de dir que es aquest mateix campionat hi participen a 2ª categoria tres pineros, dels quals el que va més ben classificat és en Miquel Oliver amb dues victòries i unes taules de quatre partides.

JOCS ESCOLARS

Els alumnes de ses Escoles combinen participant als jocs Escolars, aquest mes han participat a natació (a les piscines Sport d'Inca) i a vela (a l'esco-

la de Vela de Calanova), dia 20 d'abril comencen les proves de piragüisme.

Ja podem confirmar que l'equip de futbol infantil femení és Campió de Zona després de la seva victòria sobre el Porreres per 8 a 1.

Els nins de Cicle Mitjà estan d'enhorabona per haver aconseguit el subcampeonat de la comarca, només superats pel potent equip montuïrenc. Ara s'ha fet una selecció dels equips comarcals per enfrontar-se al Montuïri i tenim quatre jugadors algaidins seleccionats.

En conjunt, tenim moltes i variades proves pels nostres al·lots i una participació molt satisfactòria dels nostres representants a totes les activitats esportives.

Joan Trobat

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

Guillem Oliver Muntaner, va morir dia 3 de març als 80 anys.

Antoni Ballester Cardell, que va morir dia 3 de març als 47 anys.

Rafel·Jaume Ramon, va morir dia 3 de març als 72 anys.

Gabriel Puigserver Sastre, mort dia 3 de març als 37 anys.

Antoni Ramon Tur, va morir dia 9 de març als 75 anys.

Maria Company Puigserver, morta dia 13 de març als 92 anys.

Gabriel Juan Oliver, va morir dia 13 de març i tenia 87 anys.

Maria Munar Ferretjans, va morir dia 17 de març als 82 anys.

Francisca Munar Ferretjans, morí dia 19 de març als 84 anys.

NAIXEMENTS

Maria Antònia Company Barceló, filla de Joan Sebastià i Jerònia. Va néixer dia 26 de febrer.

Miquel Vanrell Amengual, fill de Nofre i Margalida. Va néixer dia 20 de març.

Pel gener d'enguany vàrem començar a publicar cada mes la fotografia dels morts que hi ha hagut. És una decisió que sabem que ha estat molt ben acceptada i seguirem amb ella, encara que ens augmenti els costos de la revista. Ara bé, si qualche família, pels motius que siguin, no ens proporciona la fotografia, lògicament no podem publicar-la.

'ACLARIMENT

UNA XERRADETA... acabament
grall, sa bruma, es broquers i es tiols.

Es grall és amb lo que se treuen ses notes, té una canyeta que és lo que el fa sonar. Sa canyeta és mala de fer perquè soni bé.

7- *Es difícil tocar ses xeremies?*

No, no és difícil, s'ha de tenir sentit i s'ha de practicar molt. Crec que és més difícil el flabiol i el tamborino perquè sempre a ses tocadetes és el que va a davant, les xeremies l'acompanyen. Un flabioler per tocar una peça l'ha de sebre bé, es xeremier basta que estigui molt atent al flabioler.

8- *En queden moltes de colles de xeremiers?*

Es dia que férem sa trobada a Manacor vàrem esser 18 colles. Darrerament hi ha

joves que n'han après i que els agrada. Això és bo. A més tenen un avantatge i és que saben solfa.

9- *Hi ha competència entre els xeremiers per anar a tocar?*

No, no n'hi ha. Hi ha molta amistat i bones relacions. S'altre dia vàrem fer un sopar a Manacor tots els que participàrem a sa trobada i va esser una vetlada molt agradable, vàrem tocar a voler.

I aquí acabam aquesta xerradeta amb Sebastià Mut; l'haguéssim pogut fer més llarga perquè té moltes coses per contar-nos però no disposam de més espai ni de més paper.

Moltes gràcies.

Andreu Majoral

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural
d'ALGAIDA

Revista mensual D.L. P.M. 495-1980

dirigeixen: Delfi Mulet
Francesc Antich
administra: Llorenç Oliver
mecnografia: Mirei Mulet
fotografia: Joan Balaguer
dibuixa: Jaume Falconer
col.laboren: Andreu Oliver
Pere Mulet
Alexandre Pizà
Joan Trobat
Joan Mulet
Catalina Martorell
Xesc Oliver
Antoni Garau
Jerònia Oliver
Miquel Serra
Antoni Munar

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tel. 665042/272576

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador
PETRA.

CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA

una xerradeta amb...

so xeremier de PINA

Sebastià Mut Andreu, un home de Pina, 53 anys, casat i amb tres fills.

1- *Sa teva professió quina és, ferrer o xeremier?*

Són dues coses distintes. Ferrer és sa meua professió perquè és sa manera de guanyar-me la vida i a més m'agrada. Xeremier és una altra cosa. És una afició, una inclinació i també una necessitat meua. Necessit tocar les xeremies i sempre que puc ho faig.

Fer de ferrer i xeremier són dues coses totalment distintes.

Ara tenc molt poc temps per dedicar-lo a les xeremies, entre que molts de dies acabam tard a la ferreria i llavors un poc de televisió la vetlada ja ha passat i no em queda temps per tocar. Crec que arribarà el dia en què els dits no m'hi aniran. Per tocar bé és necessari practicar molt.

2- *Fa molts d'anys que t'agrada tocar?*

Quan tenia 7 anys estava a la possessió d'Es Rafal de Pina i m'agradava molt tocar el flabiol, flabiols que feia jo mateix amb canons de canya. Record que una vegada en tenia un de molt bo, crec que es millor dels que vaig tenir i es porcs el m'espenyarem. Vaig tenir un disgust molt gros. Era es temps dels niarons i en vaig veure un de verderol damunt d'una alzina, m'hi vaig enfilat i amb aquesta curolla no me'n vaig enrecordar més del flabiol que l'havia deixat damunt sa soca de s'alzina. Més tard, quan hi vaig pensar, es flabiol havia caigut a terra i es porcs l'havien mossegat.

3- *Quin temps fa que toques les xeremies?*

Ses xeremies fa més poc. Tenia 17 o 18 anys quan vaig començar a tocar-les, amb el fill de l'amo en Tesà que estava de pastor a Son Ribes. La primera vegada que tocàrem en públic va esser a Randa i després ja anàrem a altres pobles. Hi anàvem amb bicicleta. Més tard vàrem deixar de sonar plegats i una temporada vaig fer colla amb n'Antoni Palou de Santa Eugènia que feia de pastor a So

n'Amora. Ara sempre sonam en Pep Matxo, que està de majoral a Son Morro de Sencelles, i jo.

4- *Vos agrada anar a sonar a ses festes?*

Sí, mos agrada molt, i on mos agrada més sonar és a ses festes de poble. Ses xeremies fan festa. Veus alegria pels carrers. Solem tocar es dia de sa revetla, al passacarrer. Pel dematí des dia de sa festa, s'alborada i també a ses correjudes, a ses joies, etc..... Els dies que ballen els cossiers toc "l'Oferta" i "Ses Bombes".

5- *A Algaida, Pina i Randa sempre hi deveu sonar, per ses festes?*

No, bé, a Algaida i a Randa ara darrement hi sonam sempre, però a Pina no, no sé per què però mai mos ho han dit.

6- *Ens pots explicar de quines parts està feta una xeremia?*

Una xeremia té un sarró que per esser bo ha d'estar fet de pell de cabrida o d'anyella. Llavors té es bufador, es segueix a la plana anterior.